

10. Transparency International Ukraine. URL: <https://www.transparency.org/en/countries/ukraine>.

11. Want foreign investors to take Ukraine seriously? Prove it. URL: <https://www.atlanticcouncil.org/blogs/ukrainealert/want-foreign-investors-to-take-ukraine-seriously-prove-it/> (дата звернення: 25.07.2020).

ДАНИ ПРО АВТОРА

Рибаківна Тетяна Олександрівна, кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки, ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди»
вул. Сухомлинського, 30, м. Переяслав, Київська обл., 08401, Україна
e-mail: taryb@ukr.net
orcid.org/0000-0003-2057-9550
Researcher ID: R-7457-2017

ДАННЫЕ ОБ АВТОРЕ

Рыбакова Татьяна Александровна, кандидат экономических наук, доцент кафедры экономики, ГБУЗ «Переяслав-Хмельницкий государственный педагогический университет имени Григория Сковороды»
ул. Сухомлинского, 32, г. Переяслав, Киевская обл., 08401, Украина
e-mail: taryb@ukr.net

DATA ABOUT THE AUTHOR

Tetiana Rybakova, Ph.D. in Economics, Associate Professor in the Department of Economics
Pereiaslav, Hryhorii Skovoroda State Pedagogical University
30, Sukhomlynskogo Street, Kyiv region, 08401, Ukraine
e-mail: taryb@ukr.net

УДК 338.439.02

<https://doi.org/10.31470/2306-546X-2020-46-191-199>

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СПРОМОЖНОСТІ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

**Євтушенко Н. М.,
Малишко В. В.,
Городніченко Ю. В.**

Предметом дослідження є джерела отримання коштів для соціального розвитку об'єднаних територіальних громад.

Метою статті є визначення перспектив та заходів залучення фінансових ресурсів для розвитку територіальних громад в умовах децентралізації.

Методи, що були використані в процесі дослідження: метод системно-структурного аналізу й синтезу, метод порівняльного аналізу, узагальнення, статистичний, загальнонаукові, спеціальні методи наукового пізнання та інші методи дослідження.

Результати роботи. У статті визначено основні перешкоди щодо ефективного фінансового забезпечення розвитку територіальних громад, розглянуто певний досвід у пошуку та залучення коштів для розвитку територій, охарактеризовано джерела отримання таких коштів.

Проаналізовано та обгрунтовано заходи, що сприятимуть інвестиційній привабливості території.

Галузь застосування результатів. Результати дослідження можуть бути використані об'єднаними територіальними громадами для формування фінансових ресурсів, а також у закладах вищої освіти при викладанні економічних дисциплін.

Висновки. Провівши дослідження, слід зазначити, що процес об'єднання територіальних громад в Україні і, відповідно, залучення фінансових ресурсів до їх бюджетів є досить складним процесом і тому потребують консолідації зусиль на всіх рівнях влади та підтримки з боку європейських партнерів. Завдяки реформі децентралізації управління в Україні мають бути створені спроможні територіальні громади, що здатні за наявності власних ресурсів (кадрових, фінансових, економічних тощо) забезпечити розвиток території, якісне надання соціальних послуг та сприяти зростанню добробуту їх мешканців та загалом України. Визначено, що основними джерелами отримання коштів для соціально-економічного розвитку ОТГ є: міжнародна технічна допомога, додаткові субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на формування інфраструктури громади, надходження місцевих податків від суб'єктів господарювання.

Ключові слова: фінансові ресурси, децентралізація, об'єднані територіальні громади, інвестиції, соціально-економічний розвиток, податки.

ОБЕСПЕЧЕНИЕ ФИНАНСОВОЙ СОСТОЯТЕЛЬНОСТИ ОБЪЕДИНЕННЫХ ТЕРРИТОРИАЛЬНЫХ ГРОМАД В УСЛОВИЯХ ДЕЦЕНТРАЛИЗАЦИИ

Евтушенко Н. Н.,
Малышко В. В.,
Городниченко Ю. В.

Предметом исследования являются источники получения средств для социального развития объединенных территориальных общин.

Целью статьи является определение перспектив и заходивзалучення финансовых ресурсов для развития территориальных общин в условиях децентрализации.

Методы, которые были использованы в процессе исследования: метод системно-структурного анализа и синтеза, метод сравнительного анализа, обобщения, статистический, общенаучные, специальные методы научного познания и другие методы исследования.

Результаты работы. В статье определены основные препятствия для эффективного финансового обеспечения развития территориальных общин, рассмотрены определенный опыт в поиске и привлечении средств для развития территорий, охарактеризованы источники получения таких средств.

Проанализированы и обоснованы мероприятия, способствующие инвестиционной привлекательности территории.

Область применения результатов. Результаты исследования могут быть использованы Объединенных территориальными общинами для формирования финансовых ресурсов, а также в учреждениях высшего образования при преподавании экономических дисциплин.

Выводы. Проведя исследования, следует отметить, что процесс объединения территориальных общин в Украине и, соответственно, привлечения финансовых ресурсов в их бюджеты достаточно сложным процессом и поэтому требуют консолидации усилий на всех уровнях власти и поддержки со стороны европейских партнеров. Благодаря реформе децентрализации управления в Украине должны быть созданы способны территориальные общины, которые способны при наличии собственных ресурсов (кадровых, финансовых, экономических и т.д.) обеспечить развитие территории, качественное предоставление социальных услуг способствовать росту благосостояния их жителей и в целом Украины. Определено, что основными источниками получения средств для социально-экономического развития ОТГ являются: международная техническая помощь, дополнительные субвенции из государственного бюджета местным бюджетам на формирование инфраструктуры общины, поступления местных налогов от субъектов хозяйствования.

Ключевые слова: финансовые ресурсы, децентрализация, объединенные территориальные общины, инвестиции, социально-экономическое развитие, налоги.

ENSURING THE FINANCIAL PROBABILITY OF THE UNITED TERRITORIAL COMMUNITIES IN THE CONDITIONS OF DECENTRALIZATION

Yevtushenko Natalia,
Malysheko Vitalina,
Horodnichenko Yuliia

Subject of research is the sources of funding for the social development of united territorial communities.

The purpose of the article is to determine the prospects and measures to attract financial resources for the development of local communities in a decentralized environment.

Methods which were used in course of research: method of system-structural analysis and synthesis, method of comparative analysis, generalization, statistical, general scientific, special methods of scientific knowledge and other research methods.

Study results. The article identifies the main obstacles to effective financial support for the development of territorial communities, considers some experience in finding and raising funds for the development of territories, describes the sources of such funds.

Measures that will contribute to the investment attractiveness of the territory are analyzed and substantiated.

Application of results. The results of the study can be used by the united territorial communities for the formation of financial resources, as well as in higher education institutions in the teaching of economic disciplines.

Conclusions. After conducting the research, it should be noted that the process of uniting territorial communities in Ukraine and, consequently, attracting financial resources to their budgets is a rather complex process and therefore requires consolidation of efforts at all levels of government and support from European partners. Due to the reform of decentralization of management in Ukraine, capable territorial communities should be created that are able to ensure the development of the territory, quality provision of social services and promote the well-being of their residents and Ukraine in general. It is determined that the main sources of funds for socio-economic development of OTG are: international technical assistance, additional subventions from the state budget to local budgets for the formation of community infrastructure, local taxes from businesses.

Keywords: financial resources, decentralization, united territorial communities, investments, socio-economic development, taxes.

JEL Classification: H68, H75.

Постановка проблеми. Аналізуючи ситуацію, що відбувається в Україні, можна сміло констатувати той факт, що ми знаходимося на перехідному етапі. В цей період активно відбуваються реформи місцевого самоврядування, встановлюються довготривалі відносини та співпраця з ЄС. І от однією з таких найважливіших реформ є реформа децентралізації управління, що завершиться в 2020 році проведенням восени місцевих виборів на новій територіальній основі громад. Враховуючи досвід країн ЄС слід зазначити, що рушійною силою соціального та економічного розвитку територій, є місцеве самоврядування, в Україні – це територіальні громади. Їхні перспективи розвитку формуються потребами та позиціями їх мешканців, де держава виконує тільки захисну та регуляторну функцію. Територіальна громада (ОТГ) займає одне з важливих місць у теоретичних та прикладних дослідженнях протягом 2014-2019 років в Україні, зокрема в контексті формування фундаменту якісно нової системи місцевого самоврядування.

Фундаментальні зміни системи місцевого самоврядування відбулись протягом останніх трьох років. А саме в частині формування місцевих бюджетів та утворення об'єднаних територіальних громад, що одержали чималі фінансові ресурси і відповідно нові можливості для одержання людьми послуг, на які раніше їм не вистачало коштів. Актуальним залишається питання, чи цих коштів буде достатньо для забезпечення повноцінних потреб громади? Тому вивчення питання розвитку ОТГ на сьогоднішній день неможливе без дослідження фінансової спроможності їх. Тому доцільно при формуванні ОТГ є попередній розрахунок її фінансової спроможності, який дозволить оцінити переваги та ризики такого об'єднання, визначити потребу в пошуку додаткових коштів та упорядкуванні видатків.

Тому розгляд даної теми є актуальним і потребує подальших досліджень.

Аналіз останніх публікацій та невирішена частина проблеми. Дослідження питань формування фінансової спроможності територіальних громад розглядали в своїх працях як зарубіжні науковці А. Аффлек, Дж. Кендалл, Р. Масгрейв, М. Міллер, Е. Остр, Д. Фуллер так і вітчизняні науковці, зокрема, І. Вахович, Г. Возняк, Ю. Ганущака, І. Коліушко, Ю. Петрушенко, І. Сторонянської, А. Ткачук та ін. Варто зазначити, що зазначені науковці віддають перевагу інноваційним підходам до управління фінансами територіальних громад.

Дані підходи базуються на узгодженні фінансових та нефінансових інтересів всіх стейкхолдерів, використанні публічно-приватного партнерства та інших інструментів розбудови територій.

Виклад основного матеріалу. Протягом 2014-2018 рр. в Україні були схвалені концептуальні засади децентралізації влади [1]. А практична реалізація розпочалась у 2015 році з прийняттям ЗУ «Про добровільне об'єднання територіальних громад» [2] та внесенням змін до Бюджетного та Податкового кодексів [3, 4].

Спроможні територіальні громади – «територіальні громади сіл (селищ, міст), які в результаті добровільного об'єднання здатні самостійно або через відповідні органи місцевого самоврядування забезпечити належний рівень надання послуг, зокрема у сфері освіти, культури, охорони здоров'я, соціального захисту, житлово-комунального господарства, з урахуванням кадрових ресурсів, фінансового забезпечення та розвитку інфраструктури відповідної адміністративно-територіальної одиниці» [5].

В спроможних територіальних громадах органи місцевого самоврядування мають забезпечити надання всіх необхідних громадянам публічних послуг, тобто бути спроможним адміністративним центром по наданню послуг населенню [6].

Науковці, що займаються даною проблематикою, виділяють такі основні аспекти спроможності громад: інституціональний, нормативно-правовий (Українське та європейське законодавство); ресурсний (власні ресурси громади та фінансова системи країни в цілому).

Враховуючи досвід Європи у рамках бюджетної децентралізації, першочерговим стало ефективне розмежування повноважень між центральними і місцевими органами влади. В Україні в цьому контексті передбачено розподіл видаткових зобов'язань і дохідних джерел за рівнями бюджетної системи: державний, регіональний, місцевий та визначення обсягу повноважень, у межах яких органи влади можуть визначати свої видатки і доходи. Реальний рівень досягнутої децентралізації в політичному, адміністративному та фінансовому аспектах залежить від рівня завершеності цих процесів [7].

Основним стримувальним фактором, щодо розвитку територій, виступає наявність низького фінансового потенціалу органів місцевого самоврядування. Тому саме бюджетна децентралізація є найбільш ефективним та дієвим способом забезпечення усіх аспектів спроможності громад з метою формування їх фінансової автономії в подальшому.

Слід зазначити, що під фінансовою спроможністю ОТГ слід розуміти саме здатність забезпечувати надходження достатнього обсягу фінансових ресурсів та формування ефективної структури їх джерел, а також їх якісний розподіл та ефективне використання для подолання дестабілізаторів та досягнення стабільності соціально-економічного розвитку утворення як у короткостроковій так і довгостроковій перспективі [7].

Розглянувши досвід європейських країн можна стверджувати що основними складовими фінансових ресурсів місцевого самоврядування є:

- фінансове забезпечення соціальної сфери;
- розвиток місцевого господарства;
- бюджетні ресурси (доходи місцевих бюджетів);
- позабюджетні ресурси (муніципальні запозичення, кошти цільових фондів та ін.);

- фінансові ресурси підприємств комунальної власності, доходи від управління комунальною власністю, приватизації та ін.;
- благодійні, спонсорські внески, пожертвування;
- інші ресурси [8].

Варто зазначити, що в Україні вже відбулися фундаментальні зміни системи місцевого самоврядування, це стосується формування місцевих бюджетів та утворення об'єднаних територіальних громад (ОТГ).

Зазначимо, що завдяки децентралізації стало можливим економічне відновлення міст та сіл України. І вперше за роки незалежності кожна адміністративно-територіальна одиниця одержала можливість самостійно розпоряджатися заробленими коштами, бути господарями на власній землі. За перші три роки (на початок 2017 року) проведення реформи децентралізації в Україні утворилось 665 ОТГ, а станом на вересень 2020 року їх кількість становить 982 ОТГ з них у Київській обл. – 24 ОТГ (таблиця 1) [9].

Слід усвідомлювати, що без посилення зацікавленості новоствореного органа влади у залученні якомога більшої кількості фінансових ресурсів наповнення бюджету ОТГ не збільшиться.

Для того щоб ефективно здійснити планування дохідної частини бюджетів ОТГ та реальних можливостей її розширення, органам місцевої влади слід співпрацювати з фінансовими органами із питань визначення кількості осіб, що сплачують податки; обсягу їх нарахувань; забезпечення вчасного та повного виконання платниками податків своїх податкових зобов'язань; рівня добровільного виконання платниками вимог податкового законодавства; вивчення стану платіжної дисципліни; виявлення та залучення до сплати роботодавців та громадян із метою запобігання сплати заробітку в «конвертах» тощо [10, с. 1260].

Таблиця 1. Динаміка створення ОТГ в Україні, 2015-2019 рр. [9]

Показники	Роки				
	2015	2016	2017	2018	2019
Кількість ОТГ, од.	159	366	665	806	1029
Кількість територіальних громад, що об'єдналися та приєдналися	814	1782	3178	3740	4698
Кількість жителів ОТГ, млн. осіб	1,4	3,1	5,6	8,3	11,7
Площа ОТГ, тис. кв. км	36,8	89,6	167,5	193,5	246,8
Середня кількість територіальних громад, які об'єдналися в одній ОТГ, од.	5,1	4,7	4,7	4,0	4,3
Середня чисельність населення 1 ОТГ, осіб	8711	8395	8417	18964	15269

За нових умов, реформи бюджетної децентралізації, для забезпечення потреб територіальних громад, зокрема ОТГ, можуть бути використані фінансові ресурси різних економічних агентів, зокрема, місцевих та центральних органів влади, приватних суб'єктів господарювання, фінансових установ та неурядових організацій, а також іноземних держав та міжнародних фінансових організацій [11].

Відповідно до змін, внесених до Бюджетного Кодексу, об'єднані територіальні громади отримали нові фінансові ресурси після об'єднання.

Серед методів фінансового забезпечення територіальних громад слід виділити наступні:

1) залучення та акумулювання фінансових ресурсів (надання платних адміністративних послуг; справляння місцевих податків, зборів і платежів; оренда чи продаж землі, майна та об'єктів муніципальної власності; залучення благодійних внесків, грантів, дарунків, коштів юридичних та фізичних осіб під цільові проекти і заходи; внутрішнє і зовнішнє запозичення; фінансово-кредитна діяльність та участь у статутному капіталі; міжмуніципальна та транскордонна співпраця).

2) аналізу та оцінювання фінансових ресурсів (неформалізовані методи: розробка системи показників, метод порівняння, побудова аналітичних таблиць, методи експертних оцінок, методи аналізу фінансової (бухгалтерської) звітності; формалізовані методи: класичні методи аналізу, традиційні методи аналізу (порівняння, використання відносних і середніх величин, угруповання, індексний метод), математико-статистичні методи (кореляційний аналіз, регресійний аналіз, дисперсійний аналіз, факторний аналіз, метод головних компонентів, коваріаційний аналіз тощо), економетричні методи, методи економічної кібернетики і оптимального прогнозування, методи дослідження операцій і теорії прийняття рішень).

3) розподілу і використання фінансових ресурсів (розподіл ресурсів в залежності від досягнутих результатів; економічна доцільність; економічно обґрунтована економія коштів; цільове використання коштів) [2, 12].

Однією з головних статей надходжень до бюджетів об'єднаних громад є податок на доходи фізичних осіб на рівні 60%. Податок на нерухомість сьогодні став суттєвим у наповненні бюджету місцевих органів влади. Плата за землю та збір за природні ресурси також є перспективними джерелами щодо наповнення місцевих бюджетів. Адже плата за землю зросла на 20,2%, що є підтвердженням ефективності роботи об'єднаних громад у сфері земельних відносин. Влада місцевого самоврядування може визначати ставку земельного податку, податку на нерухоме майно, плату за реєстрацію суб'єкта господарчої діяльності, а також має право визначати пільги у сплаті цих податків (включно з повним звільненням від них) [10, с.1260].

Проаналізувавши ситуацію, що склалась наразі можна стверджувати, що фінансова спроможність ОТГ опирається на ресурси, що мають внутрішнє походження. Деякі ресурси (інвестиції, благодійна допомога) можуть бути водночас і внутрішніми, і зовнішніми. ОТГ також одержали доступ до інших зовнішніх фінансових ресурсів. Наразі Державний бюджет є найвагомішим зовнішнім джерелом бюджетних коштів для ОТГ.

ФІНАНСИ, ГРОШОВИЙ ОБІГ, КРЕДИТ

Відповідно до нових умов перерозподілу бюджетних коштів ресурси об'єднаних територіальних громад формуються за рахунок:

- 60% податку на доходи фізичних осіб (завдяки якому власні доходи в ОТГ зросли в 2-2,5 рази);
- 25% екологічного податку;
- 5% акцизного податку з реалізації підакцизних товарів;
- 100% єдиного податку;
- 100% податку на прибуток підприємств комунальної власності. Це відносно новий вид податку для ОТГ, який практично ще не надходить.
- 100% податку на майно (нерухомість, земля, транспорт)
- державне мито; плата за надання адміністративних послуг; збір за паркування; туристичний збір; орендна плата за користування майном у комунальній власності; рентні плати за користування надрами;
- 50% грошових стягнень за шкоду довкіллю;
- 75% коштів від відшкодування втрат сільськогосподарського і лісгосподарського виробництва;
- різноманітні трансферти (базова дотація, освітня і медична субвенції, капітальні трансферти) – найбільший інтерес для ОТГ;
- цільові та добровільні внески установ до місцевих фондів охорони довкілля;
- надходження в рамках програм міжнародної технічної допомоги;
- кошти пайової участі у розвитку інфраструктури; кошти від відчуження комунального майна;
- кошти від реалізації безхазяйного майна;
- місцеві запозичення; інше [13].

Слід також відмітити окреме джерело фінансування місцевого соціально-економічного розвитку – грантові кошти. Насьогодні грантові джерела часто мають вирішальне значення для фінансування різноманітних проектів у сфері місцевого розвитку. Грантова допомога може бути у формі як грошових коштів (безповоротні гранти), так і консалтингових послуг, обладнання, матеріалів, які надаються українським реципієнтам на безповоротній основі [14].

Таким чином, перед органами місцевого самоврядування стоїть головне завдання – організація пошуку позабюджетних джерел фінансування та налагодження співпраці з різними фондами і грантовими програмами. Тому, враховуючи обмеженість бюджетних ресурсів навіть фінансово найспроможніших ОТГ в Україні, важливим напрямом діяльності місцевих громад має стати пошук альтернативних джерел фінансування та залучення грантових коштів для вирішення потреб місцевого розвитку. Тому актуальним стає запровадження алгоритму залучення грантових коштів для розвитку ОТГ, який містить визначальні особливості залучення ресурсів за грантовими програмами і проходить в 4 етапи:

- 1-й етап. Ідентифікація проблеми та можливих напрямів її вирішення.
- 2-й етап. Пошук грантових програм та оголошених в їх рамках конкурсів.
- 3-й етап. Підготовка проектної заявки.
- 4-й етап. Укладення договору з грантодавцем і неухильне дотримання його умов.

Варто відзначити, що фінансовий ресурс ОТГ створюється за рахунок джерел, що його наповнюють і тому для визначення фінансових можливостей в забезпеченні її соціально-економічного розвитку важливо визначити її реальні і потенційні фінансові можливості.

Щоб оцінити спроможність громади на перспективу, необхідно враховувати також незадіяні у виробничо-господарський обіг природні ресурси, корисні копалини, які на поточний час не використовуються, створення нових підприємницьких структур, розширення сфери послуг населенню та суб'єктам господарювання. Оцінка таких фінансових можливостей має базуватися на прогнозованих розрахунках доцільності їх використання на визначений період часу з врахуванням витрат на реалізацію. Методологія розрахунку таких заходів передбачає можливість використання методів оцінки ефективності інвестиційних проектів, пов'язаних із залученням нових джерел формування фінансового потенціалу територіальної громади [15, с. 132–136]. З урахуванням інвестиційної привабливості та інвестиційних можливостей земель населених пунктів, включення їх в економічний оборот передбачає залучення як прямих, так і опосередкованих (через бюджетну систему) інвестицій як на первинному, так і на вторинному ринку. Це мають бути кошти і виручені від продажу ділянок, і додатково залучені покупцями землі у зв'язку з її придбанням. Відповідно ринок земель населених пунктів може значно розширити базу доходів бюджетів усіх рівнів. Рациональне управління фінансовими ресурсами опосередковує процес діяльності усіх суб'єктів управління щодо формування фінансових ресурсів, створенню, нарощуванню і ефективному використанню фінансових ресурсів [15].

Залучення інвестицій в об'єднану територіальну громаду необхідне, в першу чергу, для впровадження інноваційних складових в різних сферах економіки та соціально-культурного розвитку територій, заміщення ними застарілих, малопродуктивних виробництв, продукція яких не є конкурентоздатною [16].

З метою підвищення інвестиційної привабливості території громадам слід:

- за підтримки наукових установ області розробити перспективні Програми розвитку ОТГ та інструментарій їх реалізації;
- формувати позитивний імідж громади та популяризувати його серед потенційних інвесторів;
- забезпечувати розвиток інфраструктури підтримки інвестиційної діяльності;

- визначати пріоритети та потреби територій в ефективних інвестиціях, здійснювати підготовку інвестиційних пропозицій та проектів;
- створювати сприятливі умови для ведення бізнесу та інвестування капіталу в економіку ОТГ суб'єктами господарювання різних форм власності;
- залучати перспективних іноземних інвесторів;
- задіяти всі можливі, в межах чинного нормативно-правового поля, механізми та інструменти сприяння процесу інвестування на прозорих та цивілізованих засадах;
- здійснювати моніторинг інвестиційної діяльності та додатково стимулювати залучення інвестицій для вирішення проблем соціально-економічного розвитку громади, в першу чергу пріоритетних;
- забезпечувати надання належної інформації потенційним інвесторам всіма доступними засобами [17, с. 25].

Серед пріоритетів в залученні інвестицій в громадиможна віднести:

- впровадження енерго- та ресурсозберігаючих технологій у соціально-побутовій сфері сільських територій;
- задіяння інноваційних технік та технологій в усіх галузях економіки територіальних громад регіону (в першу чергу, в сільськогосподарському виробництві, промисловості, сфері послуг);
- реалізація проектів, пов'язаних з розвитком туристичної та рекреаційної сфери;
- розвиток переробної галузі в агропромисловому комплексі;
- раціональне та ефективне використання невідновлювальних ресурсів, у першу чергу, корисних копалин та мінеральних вод;
- розбудова комунікаційно-інфраструктурних складових, у тому числі доріг, інших транспортних комунікацій, систем зв'язку тощо [17, с. 26].

Серед основних напрямів діяльності місцевих органів влади в інвестиційному процесі мають бути:

- визначення пріоритетних напрямів залучення іноземних та вітчизняних інвестицій шляхом проведення всебічного аналізу соціально- економічного стану та інвестиційного потенціалу території;
- участь у розробці та сприяння реалізації інвестиційних проектів, які мають пріоритетне значення для громади;
- надання допомоги суб'єктам підприємницької діяльності у розробці інвестиційних проектів та пошуку інвесторів для їх реалізації.

Пошук інвесторів слід здійснювати за такими напрямками:

- участь у міжнародних виставках, економічних та інвестиційних форумах із залученням суб'єктів господарювання всіх форм власності;
- забезпечення наявності інформації про громаду та інвестиційні проекти (пропозиції) у мережі Інтернет;
- використання міжнародних, міжрегіональних зв'язків членів громади [17, с. 26]. Для того щоб залучити інвестора і сформувати привабливий привабливий інвестиційний імідж ОТГ запропоновано такі практичні заходи:

1. Розповсюдження інформації про привабливість території для інвесторів – підготовка та видання «візитних карток» ОТГ, сіл та селищ, рекламних проспектів, білбордів.
2. Формування, забезпечення відкритого доступу та періодичного оновлення баз даних інвестиційних та інноваційних проектів, ресурсів, нерухомості, земельних ділянок, об'єктів незавершеного будівництва, які можуть бути задіяні при реалізації інвестиційних проектів.
3. Налагодження та підтримання відносин з громадськими організаціями, ЗМІ.
4. Розвиток міжрегіонального співробітництва.
5. Налагодження зв'язків, встановлення партнерства на постійній основі, досягнення домовленостей щодо участі громад в ярмарках, виставках, презентаціях.
6. Забезпечення участі громади в реалізації цільових державних регіональних програм.
7. Інформування потенційних інвесторів щодо можливості спрямування коштів на соціальні та економічні потреби громади, збереження існуючої інфраструктури, розміщення нових виробництв і послуг, створення додаткових робочих місць.

Висновки. Врахування чинників підвищення інвестиційної привабливості територій, впровадження запропонованих заходів формування їх привабливого інвестиційного іміджу, визначення основних пріоритетів для залучення інвестицій в громади, сприятиме: самодостатності територіальних громад; ефективному використанню наявних у них ресурсів; зростанню рівня зайнятості населення за місцем проживання; інноваційно-інвестиційному спрямуванню розвитку територій; оптимальному узгодженню потреб, ресурсів, інноваційних технік та технологій й направленню їх на вирішення пріоритетних проблем ОТГ, що, у результаті, стане в подальшому основою їх сталого розвитку. Відтак, для забезпечення реалізації проектів з метою соціально-економічного розвитку ОТГ можуть використовувати різноманітні інструменти фінансування. Тому ефективне використання бюджетного потенціалу земельних ресурсів шляхом збільшення надходження коштів від продажу ділянок, що належать до комунальної власності, у доходи бюджетів відповідних територіальних громад та збільшення податків і зборів від продажу приватних земельних ділянок є актуальною проблемою, яка потребує вирішення.

Список використаних джерел

1. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні : розпорядження Кабінету Міністрів України від 1 квітня 2014 р. № 333р. Офіційний портал Верховної Ради України. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3332014%D1%80>.
2. Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/157-19#Text>.
3. Бюджетний кодекс України (редакція станом на 01.01.2020). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>.
4. Податковий кодекс України (редакція станом на 01.01.2020) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
5. Козіна В. Формування спроможних територіальних громад. Держслужбовець, травень, 2015. № 5. URL: <https://i.factor.ua/ukr/journals/ds/2015/may/issue-5/article-7879.html>.
6. Баб'юк І., Чепель О. Основні аспекти формування спроможних територіальних громад. URL: <http://buk-visnyk.cv.ua/misceve-samovryaduvannya/463/>.
7. Куценко Т., Сіренко Я. Забезпечення фінансової спроможності територіальних громад як пріоритет децентралізації управління. URL: https://ir.kneu.edu.ua/bitstream/handle/2010/30350/MO_2019_7.pdf.
8. Бориславська О., Заверуха І., Захарченко Е. Децентралізація публічної влади : досвід європейських країн та перспективи України. Швейцарсько-український проект «Підтримка децентралізації в Україні – DESPRO». Київ : ТОВ «Софія». 2012. 128 с.
9. Децентралізація : офіційний веб-сайт. URL: <https://decentralization.gov.ua/> (дата звернення: 10.09.2020).
10. Хрупович С. Є., Подвірніа Т. В. Фінансова спроможність бюджетів об'єднаних територіальних громад. Економіка і суспільство. 2017. Випуск №13. URL: http://www.economyandsociety.in.ua/journal/13_ukr/209.pdf.
11. Децентралізація : коротко про головне / за матеріалами USAID. Україна та Асоціації міст України. URL: <http://buk-visnyk.cv.ua/misceve-samovryaduvannya/733/>.
12. Мунько А. Ю. Удосконалення інструментів управління місцевими фінансами в умовах децентралізації. Університетські наукові записки. 2016. № 1 (57). С. 281–288.
13. Борщ Г. А., Вакуленко В. М., Гринчук Н. М., Дехтяренко Ю. Ф., Ігнатенко О. С., Куйбіда В. С., Ткачук А. Ф., Юзефович В. В. Ресурсне забезпечення об'єднаної територіальної громади та її маркетинг : навч. посібник. Київ : 2017. 107 с.
14. Гончаренко М. В. Механізми формування фінансових ресурсів територіальних громад в умовах децентралізації. URL: <http://www.kbuara.kharkov.ua/ebook/apdu/2017-2/doc/2/03.pdf>.
15. Гургула Т. В. Фінансове забезпечення спроможності територіальних громад : проблеми та шляхи їх вирішення. Науковий вісник Мукачівського державного університету. Серія Економіка, 2017. Вип. 1 (7). С. 132–136.
16. Децентралізація та реформа місцевого самоврядування : результати другої хвилі соціологічного опитування. Київський міжнародний інститут соціології. URL: <http://www.slgcoe.org.ua/wpcontent/uploads/2016/12/Analitichnyi>.
17. Руснак А. В., Алещенко Л. О. Перспективи формування фінансових ресурсів об'єднаних територіальних громад. Агросвіт, 2018. № 6. С. 22–27.

References

1. Pro skhvalennia Kontseptsii reformu vannia mistsevoho samovriaduvannia ta terytorialnoi orhanizatsii vlady v Ukraini: rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 1 kvitnia 2014 r. № 333 r. [On approval of the Concept of reforming local self-government and territorial organization of power in Ukraine: order of the Cabinet of Ministers of Ukraine]. Ofitsiyniy portal Verkhovnoi Rady Ukrainy. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3332014%D1%80>.
2. Zakon Ukrainy «Pro dobrovilne obiednannia terytorialnykh hromad» [On Voluntary Association of Territorial Communities]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/157-19#Text>.
3. Biudzhetni kodeks Ukrainy (2020). [Budget code of Ukraine] (redaktsiia stanom na 01.01.2020). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>.
4. Podatkovyi kodeks Ukrainy (2020). [Tax code of Ukraine] (redaktsiia stanom na 01.01.2020). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
5. Kozina V. (2015). Formuvannia spromozhnykh terytorialnykh hromad. Derzhsluzhbovets, traven, № 5. URL: <https://i.factor.ua/ukr/journals/ds/2015/may/issue-5/article-7879.html>.
6. Babiuk, I., Chepel, O. Osnovni aspekty formuvannia spromozhnykh terytorialnykh hromad [The main aspects of the formation of affluent territorial communities]. URL: <http://buk-visnyk.cv.ua/misceve-samovryaduvannya/463/>.
7. Kutsenko, T., Sirenko, Ya. (2019). Zabezpechennia finansovoi spromozhnosti terytorialnykh hromad yak prioritet detsentralizatsii upravlinnia [Ensuring the financial capacity of territorial communities as a priority of decentralization of management]. URL: https://ir.kneu.edu.ua/bitstream/handle/2010/30350/MO_2019_7.pdf.
8. Boryslavska, O., Zaverukha, I., Zakharchenko, E. (2012). Detsentralizatsiia publichnoi vlady: dosvid yevropeyskykh krain ta perspektvy Ukrainy. Shveitsarsko-ukrainskyi proekt «Pidtrymka detsentralizatsii v Ukraini – DESPRO» [Decentralization of public power: the experience of European countries and prospects of Ukraine. Swiss-Ukrainian project Support to Decentralization in Ukraine – DESPRO]. Kyiv : TOV «Sofia». 128 s.

9. *Detsentralizatsiia : ofitsiyni veb-sait [Decentralization : official website] (2020). URL: <https://decentralization.gov.ua/> (data zvernennia: 10.09.2020).*
10. Khrupovych, S. Ie., Podvirna, T. V. (2017). *Finansova spromozhnist biudzhativ obiednanykh terytorialnykh hromad [Financial capacity of budgets of united territorial communities]. Ekonomika i suspilstvo. Vyp. 13. URL: http://www.economyandsociety.in.ua/journal/13_ukr/209.pdf.*
11. *Detsentralizatsiia : korotko pro holovne / za materialamy USAID.Ukraine ta Asotsiatsii mist Ukrainy [Decentralization : briefly about the main / according to USAID. Ukraine and the Association of Ukrainian Cities]. URL: <http://buk-visnyk.cv.ua/misceve-samovryaduvannya/733/>.*
12. Munko, A. Yu. (2016). *Udoskonalennia instrumentiv upravlinnia mistsevymy finansamy v umovakh detsentralizatsii [Improvement of local financial management tools in the conditions of decentralization] . Universytetski naukovy zapysky. № 1 (57). S. 281–288.*
13. Borshch, H. A., Vakulenko, V. M., Hrynchuk, N. M., Dekhtiarenko, Yu. F., Ihnatenko, O. S., Kuibida, V. S., Tkachuk, A. F., Yuzefovych, V. V. (2017). *Resursne zabezpechennia obiednanoi terytorialnoi hromady ta yii marketynh [Resource providing a united territorial community and its marketing] : navch. posibnyk. Kyiv. 107 s.*
14. Honcharenko, M. V. (2017). *Mekhanizmy formuvannia finansovykh resursiv terytorialnykh hromad v umovakh detsentralizatsii [Mechanisms of formation of financial resources of territorial communities in the conditions of decentralization]. URL: <http://www.kbuapa.kharkov.ua/ebook/apdu/2017-2/doc/2/03.pdf>.*
15. Hurhula, T. V. (2017). *Finansove zabezpechennia spromozhnosti terytorialnykh hromad : problemy ta shliakhy yikh vyrishennia. Naukovyi visnyk Mukachivskoho derzhavnoho universytetu. Serii Ekonomika. Vol. 1 (7). S. 132–136.*
16. *Detsentralizatsiia ta reforma mistsevoho samovriaduvannia : rezultaty druhoi khvyli sotsiologichnoho opytuvannia [Decentralization and reform of local self-government: the results of the second wave of the poll]. Kyivskiy mizhnarodnyi instytut sotsiologii. URL: <http://www.slgcoe.org.ua/wpcontent/uploads/2016/12/Analitichnyi>.*
17. Rusnak, A. V., Alieshenko, L. O. (2018). *Perspektyvy formuvannia finansovykh resursiv obiednanykh terytorialnykh hromad [Prospects for the formation of financial resources of united territorial communities]. Ahrosvit. № 6. S. 22–27.*

ДАНІ ПРО АВТОРІВ

Євтушенко Наталія Миколаївна, кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів, обліку і оподаткування ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький ДПУ імені Григорія Сковороди»

вул. Сухомлинського 30, м.Переяслав, 08401, Україна

e-mail: ilata82@ukr.net

ORCID ID: 0000-0002-4752-6742

Малишко Віталіна Валеріївна, кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів, обліку і оподаткування ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький ДПУ імені Григорія Сковороди»

вул. Сухомлинського 30, м. Переяслав, 08401, Україна

e-mail: malyshkovitalina@gmail.com

ORCID ID: 0000-0001-8906-9060

Researcher ID: Y-4360-2018

Scopus Author ID: 57147957000

Городніченко Юлія Вадимівна, кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів, обліку і оподаткування ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький ДПУ імені Григорія Сковороди»

вул. Сухомлинського 30, м. Переяслав, 08401, Україна

e-mail: yuliyagorodnichenko@gmail.com

ORCID ID: 0000-0003-0473-8101

Researcher ID: AAG-6099-2019

ДАННЫЕ ОБ АВТОРАХ

Евтушенко Наталья Николаевна, кандидат экономических наук, доцент кафедры финансов, учета и налогообложения ГВУЗ «Переяслав-Хмельницкий ГПУ имени Григория Сковороды»

ул. Сухомлинского 30, г. Переяслав, 08401, Украина

e-mail: ilata82@ukr.net

Малышко Виталина Валериевна, кандидат экономических наук, доцент кафедры финансов, учета и налогообложения ГВУЗ «Переяслав-Хмельницкий ГПУ имени Григория Сковороды»

ул. Сухомлинского 30, г. Переяслав, 08401, Украина

e-mail: malyshkovitalina@gmail.com

Городниченко Юлия Вадимовна, кандидат экономических наук, доцент кафедры финансов, учета и налогообложения ГВУЗ «Переяслав-Хмельницкий ГПУ имени Григория Сковороды»

ул. Сухомлинского 30, г. Переяслав, 08401, Украина

e-mail: yuliyagorodnichenko@gmail.com

DATA ABOUT AUTHORS

ФІНАНСИ, ГРОШОВИЙ ОБІГ, КРЕДИТ

Yevtushenko Natalia, PhD in Economics, Associate Professor, Chair of Finances, Accounting and Taxation
Pereiaslav-Khmelnytskyi Hryhorii Skovoroda State Pedagogical University
Sukhomlynsky Str. 30, Pereyaslav, 08401, Ukraine
e-mail: ilata82@ukr.net

Malyshko Vitalina, PhD in Economics, Associate Professor, Chair of Finances, Accounting and Taxation
Pereiaslav-Khmelnytskyi Hryhorii Skovoroda State Pedagogical University
Sukhomlynsky Str. 30, Pereyaslav, 08401, Ukraine
e-mail: malyshkovitalina@gmail.com

Horodnichenko Yuliia, PhD in Economics, Associate Professor, Chair of Finances, Accounting and Taxation
Pereiaslav-Khmelnytskyi Hryhorii Skovoroda State Pedagogical University
Sukhomlynsky Str. 30, Pereyaslav, 08401, Ukraine
e-mail: yuliyagorodnichenko@gmail.com